

Kunnanvaltuusto	§ 60	24.05.2021
Kunnanhallitus	§ 162	07.06.2021
Kuntakehityslautakunta	§ 122	06.10.2021
Kuntakehityslautakunta	§ 141	03.11.2021

Valtuustoaloite: Koulukuljetusreittien ja -pysäkkien järkevöittäminen koulumatkojen turvallisuuden ja oppilaiden tasa-arvoisuuden parantamiseksi

293/00.02.00/2021

Kunnanvaltuusto 24.05.2021 § 60

Valtuutettu Marja Teppinen ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 24.5.2021:

"Valtuustoaloite:

Koulukuljetusreittien ja -pysäkkien järkevöittäminen koulumatkojen turvallisuuden ja oppilaiden tasa-arvoisuuden parantamiseksi

Mäntsälän koulukuljetussäännön mukaan lapsella on oikeus myös kävelymatkaan. Peruseriaate lasten liikunnan lisäämisestä on kannatettava, mutta käytännössä hankaluutta ja epätasa-arvoisuutta aiheuttaa se, että osalla oppilaista on eri syistä johtuen aamulla ja iltapäivällä mm. eri koulupysäkki. Pysäkeillä voi olla matkaeroa jopa 2 – 5km (aiemmin jopa enemmänkin) ja ne voivat olla kotoa käsin aivan eri ilmansuunnissa. Tällöin omavastuumatkalla pysäkillä ei voi hyödyntää esimerkiksi polkupyörää tai talvella esimerkiksi potkukelkkaa. Tämä aiheuttaa epätasa-arvoa oppilaiden välillä, sillä oppilaat, jotka asuvat lähempänä koulua voivat (ikätasonsa mukaan) käyttää esimerkiksi polkupyörää koulumatkoihin.

Koulukuljetusoppaan omavastuumatkaluokkia on neljä:

esiopetusoppilaalla 1,0 km

1.-3 lk. oppilaalla 2,0 km

4 - 6 lk. 3,0 km

7 - 9 lk. 5,0 km.

Aamu- ja iltapäiväpysäkit ovat erilaiset mm. heillä, jotka aamuisin ovat määrätty käyttämään maantien linjaliikenteenvuoroja (1-6 lk), ja iltapäivisin pääsevät kotiin koulukuljetusautoilla. Tulevalle lukukaudelle maksimi omavastuumatka lyheni 3.– 6. luokan oppilailla, mikä on pieni helpotus muutamille oppilaille. Ongelmalliset, osin epäinhimilliset ja toimimattomat koulureitit koskevat verrattain harvoja, mutta aiheuttavat paljon huolta, turvattomuutta ja pelkoja arkeen niille lapsille ja vanhemmille, joita asia koskee. Esikoululaisten siirtäminen varhaiskasvatuksen hallinnon alle aiheuttaa myös lisää hankaluuksia arkeen, kun muutoksen myötä aikuisen on oltava aina saattamassa ja vastassa esikoululaista pysäkillä. Koulun alaisuudessa esikoululainen sai kulkea matkat pysäkillä omatoimisesti.

Koska koulukuljetuksien problematiikkaa harva tuntee, niin tässä muutamia esimerkkejä.

Esimerkki 1:

Levannolla ekaluokkalainen joutui kulkemaan aamuisin yksin 1,6 km matkan valaisematonta metsäistä kylätietä 140-maantien laitaan linjaliikenteen autopysäkillä (rajoitus 80km/h, pysäkillä ei katuvaloja), kun samaan aikaan lähistöltä haettiin esikoululainen koulukuljetusautolla. Päivähintainen bussi ajeli lähes tyhjänä, ja nouti tuntia myöhemmin uudelleen myös ekaluokkalaisen 3.lk sisaruksen vastakkaisesta suunnasta 1,1 km kilometrin päässä kotoa olevalta pysäkillä. Molempien oppilaiden iltapäiväpysäkki oli siis 1,1 km päästä kotoa. Ekaluokkalaisen aamu- ja iltapäiväpysäkin etäisyysero 2,7km.

Esimerkki 2.

Kaukalamella esikoululainen haetaan ja tuodaan n. 0,5 km kotoa olevalle pysäkillä. Isot sisarukset (3.lk ja 5lk.) joutuvat kävelemään joka aamu 2,2 km tuntia myöhemmin ”lähi”pysäkillen, jossa ”päivähintainen kouluauto” odottaa yleensä joka aamu heitä 20–35 min ja talvella autoa tyhjäkäyttäen. Kouluauto ehtisi tällä odostusajalla vähintään kolmesti käydä hakemassa isommat 1,7km päässä olevalta aiemmalta lähipysäkillä- iltapäivisin olisi joskus mahdollista päästä myös kouluautolla esikoululaisen kyytien mukaan lähemmälle pysäkillä, mutta silloin esim. polkupyörä jäisi 1,7km päähän. Kokonaiskoulumatka heillä 6,6 km ja omavastuu matka siis tasan kolmannes 2,2 km.

Esimerkki 3:

Viime vuonna Hautjärvellä 7.luokkalainen sai n. 0,5 kilometrin päästä kotoa kyydin kouluautolla (reilu 4 km) Pukkilantien risteykseen, jossa tämän jälkeen joutui odottamaan puolituntia koulubussia yläasteelle pysäkillä, jossa ei ole edes katosta. Iltapäivällä bussi jätti hänet samalle pysäkillä, josta hän joutui kävelemään kotiin pääosin vaarallista ja kapeaa maantietä lähes 5 km matkan (koskaan aiemmin hautjärveläiset koululaiset eivät ole joutuneet kulkemaan tätä vaarallista maantietä). Huonoilla keleillä bussin ollessa myöhässä, koulumatkoihin ei riittänyt edes lainmukainen maksimi kolme tuntia. Vanhemman kertoman mukaan nuorella ei jäänyt aikaa, eikä voimia harrastuksiin tällaisen koulupäivän ja matkanteon jälkeen. Yhdensuuntainen matka oppilaalla oli kotoa kouluun kuitenkin ainoastaan 17,6 km.

Esimerkki 4:

Viime syksynä Levannolla oppilaita joutui kulkemaan aamuisin toiseen päähän kylää kolmen kilometrin matkan sisältäen vaarallisen maantien ylityksen linjaliikenteen bussille. Samaan aikaan puolityhjä koulukuljetusauto nouti eskarilaisen oppilaiden kodin lähistöltä ja ajoi jopa koululaisten postilaatikon ohi. Iltapäivisin oppilaat pääsivät koulukuljetuksella noin kilometrin päähän kotoa, tällöinkin aamu- ja iltapäiväpysäkkien välimatka n 2km.

Vuosikymmenien koulukuljetusjärjestelyjen kokemuksella ja turvallisten koulumatkojen puolesta taistelleena, en voi muuta kuin surullisena todeta, että vuosien myötä kouluverkon aina vain supistuessa ei Mäntsälän kunta pidä lupaustaan koulukuljetusten ”hyvästä” järjestämisestä, vaan että lapsen kasvaessa Mäntsälän kunta venyttää pysäkkiä aina pidemmälle ja pidemmälle – lähemmäksi maksimi omavastuumatkoja ja myös koulumatkojen 2,5 h sääntöä, aina silloin kun se vain on mahdollista, ja mitä mielikuvituksellisin ratkaisuin. Joissain tapauksissa kunta on esittänyt

ratkaisuksi perheille, että mikäli koulukuljetukseen mahtuu ja se sopii liikennöitsijälle, voi perhe ostaa lapselleen kuljetuksen esim. 1,70e /suunta. Tämäkään ei ole tasa-arvoista eikä läheskään kaikille perheille ja kaikissa tilanteissa edes mahdollista. Koulumatkojen mittausta ei pitäisi myöskään perustua matkan mittaukseen postilaatikoilta tai porteilta, koska kukaan oppilas ei asu postilaatikossa, ja postilaatikko voi sijaita kaukanakin oppilaan kotiovelta. Kouluteiden vaarallisuusluokituksista puuttuu kokonaan myös yläastelaisten huomioiminen.

Haja-asutusalueella tiet eivät ole valaistuja tai hiekoitettuja kävelijää ajatellen, joten koulumatkat eivät ole suoraan verrannollisia esimerkiksi taajamien koulureitteihin, eikä koontipysäkeillä ole katoksia. Haja-asutusalueella ei ole myöskään ole liioiteltua petoeläinvaaraa tai lapsilla niiden pelko. Pohjois-Mäntsälässä on Wilmavaroituksia koteihin lähtenyt lähes vuosittain susista ja myös karhusta.

Ostavastuumatkojen maksimoimisen takia ei enää pystytä hyödyntämään kouluissa vanhaa ns. "odotustunti" käytäntöä, jolla aiemmin pystyttiin harventamaan kouluautojen reittiajotarvetta. Nykyään kouluauto joutuu ajamaan reitit käytännössä lähes jokaisen koululaisen koulupäivän alkamis/loppumisajan mukaisesti, eli aamuisin yleensä kaksi kertaa ja iltopäivisin jopa neljästi. Oman käsitykseni mukaan tämä päivittäinen jatkuva reittiralli vain lisää huomattavasti kuljetuskustannusten kokonaismäärää. Kyse ei ole siitä, etteikö omavastuumatkoja voisi jatkossakin käyttää, mutta niiden pitää olla turvalliset, järkevät ja kohtuulliset myös verrattuna oppilaan koulupäivän pituuteen. Aiemmin ennen kouluverkon rankempaa karsintaa ei näitä ongelmia luonnollisesti ollut, vaan reitit ja matkat pysäkeille olivat turvallisemmat ja järkevämmät.

Reittien huolellinen **lapsilähtöinen** suunnittelu tuskin maksaisi siis yhtään enempiä kuin nykyinenkään, vaan päin vastoin. Asiaa auttaisi paljon myös koulun ja esikoulun lukujärjestysten/aikataulujen harmonisoiminen ja aiempi odotustuntien käytön mahdollistaminen.

Esitän, että Mäntsälään tulee suunnitella toimivat **lapsiystävälliset** koulukuljetukset, joiden hyvä maine houkuttelisi tänne myös uusia asukkaita. Koulukuljetusreitit tulee suunnitella rengasreiteiksi aina kun mahdollista, ja reittien pitäisi olla vakiintuneita niin, että lapsilla on aamuin illoin sama pysäkki, tai ainakin niin, että mahdollisten eri pysäkkien välimatka on vähintäänkin inhimillinen ja kohtuullinen.

Mäntsälässä 24.5.2021

Marja Teppinen"

Päätös:

Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen konsernipalveluille valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Kuntakehityslautakunta 06.10.2021 § 122

Aloitteessa on nostettu esille esimerkkejä yksittäisten oppilaiden kuljetusjärjestelyistä vuosien varrelta. Osa näistä on voinut myös muuttua reittien, kuljetusjärjestelyiden sekä koulukuljetusoppaan muutosten myötä.

Aloitteeseen vastataan mainitsemalla esimerkkeihin vaikuttavista asioista.

Esimerkki 1 ja esimerkki 4:

Koulukuljetuksissa käytetään ensisijaisesti olemassa olevaa julkista liikennettä (linja-auto). Muita kuljetusmuotoja (tilauslinja-autoja) ja kouluautoja, käytetään täydentämään julkisen liikenteen yhteyksiä tai eräissä erikoistapauksissa, kuten terveydellisten syiden niin vaatiessa. Oppilas voi joutua käyttämään koulumatkallaan useita eri kuljetusmuotoja (vuorolinja-auto, tilauslinja-auto ja kouluauto).

Kouluautokuljetuksia ei järjestetä ovelta-ovelle -kuljetuksina, vaan oppilaat kerääntyvät ns. noutopaikoille samalla tavoin kuin linja-autoa käyttävät oppilaat kerääntyvät linja-autopysäkeille. Kävelymatka voi olla pidempi kuin kuljetusmatka .

Lisäksi eri pysäkit johtuvat pääosin siitä, että kuljetus on pääsääntöisesti julkisen liikenteen vuorolla ja sellaisina päivinä kun julkisen liikenteen vuoro ei ole mahdollinen, kuljetus on kouluautolla. Näillä on pääsääntöisesti eri reitti.

Mikäli kouluautossa on tilaa, voi huoltaja halutessaan tehdä sopimuksen oppilaan kulkemisesta ns. itsemaksavana kouluautossa, jos siitä ei aiheudu haittaa muille kulkijoille.

Esimerkki 2:

Ajolenkit muodostuvat siitä kuka kulkee, mihin kulkee, mihin aikaan kulkee ja millä kulkee. Ajolenkkien laadinnassa noudatetaan koulukuljetussääntöä, joka osaltaan määrittää kuljetusoppilaiden tasapuolisen kohtelun koko Mäntsälän kunnan alueella.

Oppilaat kuljetetaan mm. omavastuukävelymatkat huomioiden. Mikäli samaan aikaan on samasta paikasta kulkemassa oppilaita, joilla on eri omavastuukävelymatkat, muodostuu ajoreitti lyhyemmän omavastuumatkalaisen mukaan. Tällöin pidemmän omavastuukävelymatkan omaavat oppilaat voivat halutessaan hyödyntää lyhyemmän omavastuukävelymatkalaisen nouto-/jättöpaikkaa.

Esimerkki 3:

Kouluautokuljetus on ollut aamupäivällä, jotta koulumatkan kesto jäänyt alle perusopetuslain 32§ säädetyn kolmen tunnin rajan. Perusteita liityntäkuljetuksen järjestämiselle iltapäivällä ei näin ollen ole ollut.

Lisätietoja: kuntakehitysjohtaja Vesa Gummerus, p 040 314 5467

Kuntakehitysjohtajan päätösesitys

Kuntakehityslautakunta antaa vastauksenaan aloitteeseen, että koulukuljetukset järjestetään Mäntsälän kunnan koulukuljetusoppaan, vaarallisten teiden luokittelun sekä perusopetuslain määräysten mukaisesti. Lisäksi on huomioitava oppilaiden tasavertainen kohtelu kuljetusjärjestelyissä koko kunnan alueella. Oppilaan ja lapsen näkökulma otetaan huomioon, kuitenkin huomioiden koko kuljetuskokonaisuus. Lisäksi viestintää kuljetuksiin liittyen kehitetään tavoitteena tuoda aikaisemmin tietoa kuljetusreiteistä ja -järjestelyistä.

Kuntakehityslautakunta lähettää vastauksen kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle.

Päätös: Lautakunta päätti siirtää asian käsittelyn seuraavaan kokoukseen.

Kuntakehityslautakunta 03.11.2021 § 141

Kuntakehitysjohtajan päätösesitys

Kuntakehityslautakunta antaa vastauksenaan aloitteeseen, että koulukuljetukset järjestetään Mäntsälän kunnan koulukuljetusoppaan, vaarallisten teiden luokittelun sekä perusopetuslain määräysten mukaisesti. Lisäksi on huomioitava oppilaiden tasavertainen kohtelu kuljetusjärjestelyissä koko kunnan alueella. Oppilaan ja lapsen näkökulma otetaan huomioon, kuitenkin huomioiden koko kuljetuskokonaisuus. Lisäksi viestintää kuljetuksiin liittyen kehitetään tavoitteena tuoda aikaisemmin tietoa kuljetusreiteistä ja -järjestelyistä.

Kuntakehityslautakunta lähettää vastauksen kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle.

Päätös: Hyväksyttiin lisäyksellä: Kuntakehitys- ja sivistyslautakunta ovat 26.10.2021 yhteisessä koulukuljetukset- iltakoulussa aloittaneet koulukuljetusten ongelmakohtien selvittämisen ja jatkavat yhteistyössä viranhaltioden kanssa koulukuljetusten kehittämistyötä turvallisemmiksi ja lapsiystävällisemmiksi.

Tämä pöytäkirjan pykälä tarkastettiin kokouksessa.